

■ TEKST: Emir Mahmutović, 9A6AA

Jorge Vrsalović (LU7XP) – legenda s kraja svijeta

Zadnja čvrsta točka na jugu Južne Amerike, do koje je u veljači 2009. godine na putu za Antarktik došao zaljubljenik u sve ono što se "vrti" oko tog hladnoga kontinenta, Mehdi, F5PPF, bilo je naselje Ushuaia, putnicima-avanturistima dobro znana. Ono što je Punta Arenas za Čile, to je Ushuaia za Argentinu: mjesto na kraju svijeta. Tu sve završava i počinje. I dok se Punta Arenas nalazi na kontinentu, Ushuaia je smještena na otoku Tierra del Fuego (SA-008) koji, kao da se u dalekoj prošlosti otkinuo od matice zemlje, a danas, odvojen Mageljanovim tjesnacem, plovi prkoseći vodama oceana koji ga zapljuškujut: Atlantskom s istoka i Tihom sa zapada. U Ushuaiu prestaje civilizacija onima koje putovi vode na Antarktiku, ali i započinje sretnicima koji se s nje vraćaju...

Naš naziv za to područje je Ognjena Zemlja (*Tierra del Fuego*), a tako se zove i najveći otok čiji zapadni dio pripada Čileu, a istočni, na kojem je o Ushuaia, Argentini.

Sudjelujući u internetskoj prepisci s prijateljima s kojima sam pratio Mehđija, saznao sam da je predahnuo u Radioklubu Ushuaia, smještenome u prolazu Jorge Vrsalovich. „Mora da je to bio Hrvat”, samouvjereno otpisah Miguel, LW9DX, znajući da su mnogi naši iz Dalmacije naselili te krajeve prije stotinu godina. „Da, ali bio je to i jedan od najboljih telegrafista i DX-era u tome kraju, učitelj brojnih operatora, nažalost, preminuo prije 6 godina. Njegova pozivna oznaka bila je LU7XP”, kao iz rukava odgovori Miguel.

Pa da! Jorge, LU7XP! Mnogi od starijih, ali i mlađih operatora, imali su QSO s njim. Neki sretnici čak i na 6 m! Kao potvrda da je bio zaljubljenik u telegrafiju, spominju se „njegova” 325 entiteta potvrđena tom vrstom rada. Uzbirci mu je nedostajao samo Month Athos (SV2/A) kojega je tako žarko želio. U tome naumu spriječila ga je smrt u 74 godini života.

Jorge je rođen 1928. godine u Ushuaiu, gdje su njegovi roditelji, Mate i Nikoleta (r. Jurun) Vrsalović stigli 1911. godine, iz Selca na otoku Braču. Dugo će pamtiti odrastanje nedaleko od vojnog zatvora i težak život dok je čuvao ovce na otoku Redonda. Tada su parobrodi iz Europe za Južnu Ameriku odlazili dva puta godišnje... Kao i većina Hrvata, i Jorge je postao

cijenjeni član zajednice koja je prihvatile njegove roditelje. Tijekom djetinjstva roditelji su mu pričali o njihovom rodnom kraju, o Dalmaciji, o njihovom Braču, Selcima, pa je od njih i naučio hrvatski jezik (za koji se može reći da je bio neka vrsta „staroga bračkog“ jezika). Završio je škole na španjolskome jeziku, a naučio je i engleski.

„Kao najbliža rodbina, dugo smo održavali vezu s njegovim roditeljima“, kaže mi gospodin Berigoj Vrsalović iz Splita, iznenaden što se zanimamo za njegovog bratića. Dodaje: „Jorge je prvi puta došao u domovinu svojih roditelja, rujna 1975., a drugi puta 9 godina kasnije. Tijekom Domovinskoga rata kontaktirali smo telefonom jer mu je pisano na hrvatskom jeziku bilo dosta otežano. Kod Jorgea smo bili 1996. godine. U tih mjesec dana omogućio nam je da zrakoplovom i terenskim vozilom upoznamo zemlju u kojoj je rođen“, dodaje gospodin Berigoj, iznenadivši se kada smo mu rekli da su jedan prolaz (u kojem se nalazi radioklub), te šahovski memorijalni turnir u Ushuaiu nazvani po Jorgeu Vrsaloviću. Jorge je zadnji puta posjetio Hrvatsku godine 2000. kada je boravio u Splitu i Krapinskim toplicama. Gospodin Bergoje kaže da je Jorge svaki put poželio stupiti i u osobni kontakt s nekim od naših radioamatera, ali ne zna da li je u tome uspio.

Bio je u braku s Marijom Giacchi, a njihova kuća, smještena na malom brežuljku pored lijepje katoličke crkve, bila je lako prepoznatljiva po antenama. One bi svakog Božića bile okičene mnoštvom žaruljica i tako upotpunjavale blagdanski ugođaj.

Preslika prve dozvole koju je Jorge Vrsalović dobio 5. svibnja 1949. godine

Tamo negdje na jugu – Tierra del Fuego

Prvu je licencu LU7XP dobio 1949. godine. Bio je sudionik nekoliko ekspedicija, kao što su one na otok Staten (Isla des los Estados) iz skupine SA-049 (Tierra del Fuego's Coastal Islands), kada su radili pod oznakama, LU7X (1979.), L8D/X (1982.) i L20XSI (1997.), obilježavajući time postojanje poznatog GACW kluba (Argentine CW Group). Zapažena aktivnost njegove GACW grupe bila je i ona na Laurie Island, LU6Z (South Orkney Islands, IOTA AN-008), na kojem su boravili od 5. prosinca 1995. do 26 veljače 1996. godine. Rado ga se sjećaju i Hector, LU6UO, i Ernesto, LU2AS, koji su tijekom antarktičkog ljeta 1997/98., „aktivirali“ antarktički otok Deception, kao LU1ZC (Shetland Islands Group).

Povratak kući bio je neizvjestan zbog guste magle kod prolaza Drake pa sve do Cape Horna.

„Bio je trinaesti, oko 3 sata ujutro kada smo ušli u kanal Tierra del Fuego. To popodne ugledali smo Ushuaiu, najjužnije mjesto na svijetu. Naša avantura bila je završena. Oko nas bila je civilizacija. Čekao nas je Jorge Vrsalović, LU7XP, u čijem smo bungalowu ostali sve dok nismo bili spremni poći dalje...“ Jorge je uvijek bio spreman pomoći radiovezom onima koji su se zatekli u kanalu Beagle ili izoliranim područjima između Ushuaie i Rio Granda. Spasio je živote nekolicini povrijeđenih te davao vremenska izvješća pomažući nepoznatima i manje snalažljivima da za vrijeme lošeg vremena prođu Cape Horn te nađu ulaz u Ushuaiu.

Kada je saznao da ćemo u našem časopisu podsjetiti na ovog dragog čovjeka, Hrane, YT1AD, je rekao: „Poznavao sam Jorgea, LU7XP. Listopada 2002., s Rašom, YU1RL, posjetio sam Ushuaia i upravo su nas dočekali Pupi, LU8XP, i Jorge, ili, kako nam se on predstavio, Dalmatinac Jura!

Zadnja ekspedicija na Isla de los Estados u kojoj je sudjelovao Jorge, LU7XP, bila je 1997. godine.
Na slici Jorge čuči s bijelom kapom.

Poslije dočeka odveli su nas u klub i naravno, Jura svojoj kući, gdje smo upoznali njegovu suprugu. Uradio sam nekoliko veza s njegove postaje, gdje je imao FT 1000 MP, 3-el. beam i žičane antene. Sljedeći dan letjeli smo iznad Ognjene zemlje te posjetili jezero i granicu između Argentine i Čilea... Posljepodne prikazao sam neke svoje ekspedicije (K1B, S05X, itd...) i imao divan prijam s večerom. Organizator svega bio je Jura, LU7XP, koji je bio pun energije i sretan što je mogao predstaviti svoje „zemljake“. Iako su čuli za promjene na našim turbulentnim prostorima, one kao da još nisu doprle do njihove svijesti... Te večeri Jura je otiašao kući, a mi u hotel jer smo ujutro trebali letjeti za Buenos Aires. Na ispraćaju Jure nije bilo, samo Pupi i neki drugi članovi kluba. Rekli su da je te noći imao infarkt i da je u bolnici. Odgodili smo let, otišli do bolnice, uspjeli ući na intenzivnu njegu i zadnji puta pozdraviti Jorgea-Juru, LU7XP. Poslije 2 dan stigla nas je tužna vijest: preminuo je Jorge, LU7XP. Bio je divan čovjek i dobar radioamater".

Vijest o Jorgeovoj smrti prenijeli su tada brojni radioamaterski bilteni. Poznati OPDX, u broju 583 od listopada 21, 2002. godine, kaže: *Well known DXer and a teacher for amateur radio operators in Argentina, Jorge F. Vrsalovich, LU7XP, became a Silent Key (SK) on October 12th at the age of 74. OPDX and its readers would like to send out our deepest sympathy to his family and friends.*

Tako je otiašao čovjek koji je još za života postao legendom svoga kraja... Legenda u očima mlađih kojima je, kroz brojne tečajeve i praktični rad, širom otvorio radioamaterske vidike, ali i starijih kojima je bio uzor i autoritet. Povijest svoga mjesta, viđenu iz njegovoga kuta, sažeо u knjizi pod nazivom Apuntes de radio. U njoj je na 390 stranica prikazao svojih 50 godina radioamaterizma u Tierra del Fuego, zbirku QSL kartica, brojne ekspedicije u organizaciji GACW kluba, predstavio kroniku zbivanja u Ushuaii kroz televizijske

i radijske (amaterske i profesionalne) komunikacije, biografije tridesetak argentinskih radioamatera (među kojima pronalazimo bliska nam prezimena: Marusić, Boscović, Ursić, Tapavica, Ivandić, Ostojić, Bronzović,...). Zbog bogatstva objavljenog materijala, pisanog na španjolskome jeziku, u Argentini je smatraju izuzetno vrijednim djelom koje je našlo mjesto u radio klubovima, knjižnicama i srednjim tehničkim školama širom Argentine, ali i u institucijama kao što su Institut Lidia Leiss i College Pablo Haedo Gregorio u Gualeguaychú.

Jorgea Vrsalovića pamte u Ushuaii još po nečemu: bio je veliki zaljubljenik u zrakoplovstvo. Školovao se za zrakoplovnoga pilota, ali zbog slaboga vida kasnije nije mogao operativno upravljati zrakoplovom. Ljubav prema ovome, drugome hobiju, iskazao je knjigom: Apuntes de aviación. Nakon što je Odbor aerokluba Ushuaia odobrio utemeljenje Zrakoplovnog muzeja, u njega su preneseni svi bibliografski materijali kao nasljeđe njihovoga istaknutog člana Jorgea Vrsalovića.

O „najjužnijem DX-eru u svojoj zemlji“ lijepe riječi imaju i njegovi prijatelji, Alberto, LU1DZ, i Raul Diaz, LU6EF. Kažu da je bio iskren, pošten, čestit i strpljiv na bandu. Svojim primjerom pokazivao je kako se radi i kakav treba biti. Jorge je bio prvi radioamater u Ushuaia, a svoju Yagi antenu postavio je još 1956. godine. Prvi je iz Tierra del Fuego proradio na 50 MHz, a bio je jedan od utemeljitelja GACW kluba i njegov koordinator. Bio je počasni član Radiokluba Ushuaia, a za svoj pedesetogodišnji rad primio je posebno priznanje (medalju) od krovne Argentinske radioamaterske udruge

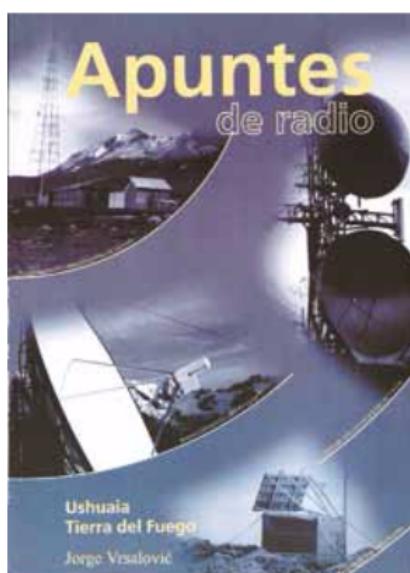

Jorge LU7XP ispred svojih uređaja godine 1956. Predajnik je bio s dvije 807-ice, a prijamnik Meissner.

(Radio Club Argentino). „Jorge je uvijek bio vjeran svojim temeljnim principima, tvorac i aktivni sudionik našeg zajedništva pridonoseći mu, bez osobnog interesa, gradnjama odašiljača još od ranih početaka. Oni koji su posjetili njegov radiokutak, mogli su vidjeti što je sve sačuvao za uspomenu i što je pokazivao sa skrivenim zadovoljstvom“, kaže Alberto.

Pupi, LU8XP, o svom prijatelju nam kaže: „El colabro mucho con el Radio Club, con sus equipos y a tarves de su esposa Mary que dono dinero para hacer un salon de usos multiples para el Club...“ („Puno je surađivao s radioklubom te je sa svojim prijateljima i suprugom Marijom donirao novac kojim je napravljena višenamjenska prostorija za klub i učionica u kojoj je održano puno tečajeva, koja sada nosi njegovo ime, gdje je postavljena i njegova posljednja fotografija, dimenzija 40 x 60 cm. Zatražio je i dobio najvišu kategoriju koju može dobiti neki radioamater u Argentini, a to je „specijalna kategorija“, koja samo potvrđuje njegov primjer rad i ponašanje u više od 50 godina aktivnosti“, te dodaje: „Jorge era una persona muy especial, muy amiga con los amigos, extremadamente parco, muy serio...“ („Jorge bio vrlo posebna osoba, vrlo prijateljska sa svima, vrlo umjerena, vrlo ozbiljna, da i oni koji ga ne poznaju nisu imali straha razgovarati s njim. Onda se znao promijeniti za 180 stupnjeva, šaliti se i pričati šale tako da je svaka druga subote u klubu bio spremjan pokazati nam i naučiti nas sve što je znao. Ja i puno mojih prijatelja nemamo riječi koje bi iskazale koliko je bio dobar, odličan operator i veliki prijatelj...“).

Alberto, LU1DZ, nam javlja da se gospođa Maria zahvaljuje što smo se sjetili njenog supruga Jorgea te ga na ovaj način približavamo hrvatskim radioamaterima. I Alberto je ovu razmjenu podataka proprioatio sa sjetom: „Moj djeda je porijeklom iz Hrvatske. Prezime mu je bilo Dobrotinić a bio je oženjen mojim bakom koja je bila porijeklom iz Čapljine, a prezivala se Škegro. Bila je poznati sopran u Argentini, a moja mama mezzosoprano u

Naslovница knjige Apuntes de radio

lokalnom zboru. Moji su došli u Argentinu 1900. godine. Odrastao sam uz baku koja mi je puno toga pričala u Austro-Ugarskoj..." Ovom prigodom posebno mu zahvaljujem što nam je ustupio jedan primjerak knjige Apuntes de radio. On kaže: "Jorge, LU7XP, bio mi je kao otac i bio bih jako sretan kad bih zadržao tu knjigu kao uspomenu."

Od Pabla, LU6XV, saznali smo da je Jorgeova supruga poklonila njegovu radioamatersku opremu (uredaje, stup, antene, pojačalo,...) radioklubu u Ushuaiu, na kojoj su se obučavali i već rade novi naraštaji operatora. Jorgeov kuća, nekad poznata "residencia Nikoleta", prodana je i preuređena u restoran...

Već sedam godina nismo u eteru čuli poznati telegrafski signal postaje „s kraja svijeta“. Svi naši sugovornici, argentinski radioamateri, a i oni drugi, slažu se da nikada neće zaboraviti Jorgea Vrsalovića, LU7XP, a zbog onoga kakav je bio i što je učinio tijekom 53 godine radioamaterskog rada, kažu:

Gracias, Muchas Gracias Estimado Jorge!

Jorge i njegova supruga Maria snimljeni u zagrebačkoj crkvi sv. Petra 2000. godine

■ TEKST: Zlatko Kreštelica, 9A2BD

DX iz VK6 busha

Kada u Australiji imate brata radioamatera i kad vas pozove u posjet, malo razmislite i kažete: „sad i kto zna kad“ pa odmah krenete u obavljanje obaveznih formalnosti pa i vađenje CEPT dozvole te slanje zahtjeva za dobivanje VK6 pozivne oznake. Moj brat Željko (VK6VY) živi u Australiji od 1999. godine, a u Hrvatskoj ima oznaku 9A5AVV.

Nekoliko dana nakon mog dolaska u Perth, stigla je operatorska dozvola za 3 mjeseca, a s njom i privremena australска pozivna oznaka VK6ZLA. Sve je unaprijed organizirano: razgledanja, putovanja, sportske aktivnosti i naravno – najvažnija sporedna stvar na svijetu: radioamaterizam, ali iz busha (čitaj: australske divljine).

Prva aktivnost s pozivnom oznakom VK6ZLA je bila Oceania DX SSB Contest, u kategoriji Single op, 40 m, low SSB, s lokacije švicarskog kluba na 480 m ASL, iz busha, 60 km od Pertha. Uredaj je bio TS-690S (100 W) uz MFJ antenski prilagodivač, antena dvostruki vertikalni loop te agregat YAMAHA (posuđen od Mike, VK6DUN). Odradio sam dovoljan broj veza za plaketu, za uspomenu i za sjećanje na promrzlost i hladnoću baš tog vikenda.

Sljedeća je aktivnost bila odlazak u Northern Corridor Radio Group klub (VK6ANC) i upoznavanje s njihovim članovima.

Klub se nalazi 30 km od Pertha na mirnoj lokaciji jer u krugu nekoliko kilometara nama ništa osim čistog busha. Počelo je s *How you going, where are you from?* Kad sam im rekao tko sam i odakle dolazim, bili su iznenađeni, ali i zadovoljni i odmah su mi spomenuli neke pozivne znakove baš ovim redom: 9A9A, 9A5Y, 9A3B, 9A2AA, sve u pozitivnom kontekstu, naravno.

S obzirom na to da se brat planirao učlaniti u taj Klub, to je odmah i učinio. Rekavši im da sam tu još 15 dana i da cu pomoći oko postavljanja 3 el. *beam*a za 40 m, koju su slijedeći vikend planirali podizati, bili su više nego zahvalni: bit će glavni na stupu od 18 m. U međuvremenu su saznali neke informacije o bratu i meni (što je bilo očito

iz razgovora) te smo nakon nekoliko dana dobili ključeve Kluba. To se, u uobičajenoj proceduri, može dobiti tek nakon tri mjeseca čekanja na učlanjenje i godinu dana aktivnog rada u klubu (!), a pohvalili su i web stranicu našeg saveza.

Iz kratkog druženja i razgovora saznao sam da se susreću sa sličnim ili gotovo istim problemima kao i mi u Hrvatskoj. Osim finansijskih, što su posebno naglasili, a što je vidljivo iz bogate i raznovrsne opreme (uredaja i antena), koja će biti još i bolja nabavkom 2 nova Elekraft K-3 uređaja, koja su u trenutku pisanja ovog članka već u upotrebi.

U podizanju *beam*a, nažalost, nisam sudjelovao jer nas je spriječio jak vjetar i loše vrijeme, a slijedeći sam vikend već bio kod kuće u Hrvatskoj. U međuvremenu, antena je postavljena i kako sam saznao „ide“ odlično (iako bi bilo dobro da je na većoj visini).

Petogodišnjim praćenjem propagacija na 2-metarskom opsegu prema Mauricijusu (3B8), Klub je u dogovoru s tamošnjim radioamaterima i uz finansijsku pomoć Australijske udruge radioamatera, WIA, počeo s pripremama za postavljanje *beacon* linka s ciljem da se ostvari prva 3B8-VK6 veza na 2 metra!

VK6VY i VK6DUN prave zatege za antenu